

Smanjenje gasa i uglja za trećinu moguće je do 2025. godine, a sticanje nezavisnosti od oba može se desiti do 2035. Godine

Od početka 2020-ih, Evropljani su doživljavali krizu za krizom za krizom. Ranjivi smo zbog nepriuštvivih skokova troškova života, siromašnijih zbog energetske nestabilnosti, a više smo nego ikad izloženi ekstremnim vremenskim uslovima izazvanim teškim klimatskim promenama.

Sve ove složene krize su ukorenjene u oslanjanju na **fosilna goriva**, i dok postoji široka saglasnost da su obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost naši najbolji alati za njihovo rešavanje, ova neophodna, transformativna promena u našim energetskim sistemima se još uvek ne tretira kao nešto hitno i potrebna je odlučnost s obzirom na to da rešava sve ove krize odjednom.

Pre ruskog rata protiv Ukrajine, zemlje širom Evrope (u ovom slučaju evropski kontinent isključujući Rusiju i Belorusiju) napravile su velike korake da okončaju zavisnost od uglja, sa 23 zemlje koje su najavile postupno izbacivanje uglja, od njih 17 je ili već izašlo iz upotrebe uglja ili se obavezalo da će to učiniti do 2030. Ni jedan nije povukao svoju obavezu tokom energetske krize 2021. godine, a u poslednja četiri meseca 2022. čak je zabeležen pad proizvodnje električne energije na ugalj. Mnogi su u stvari značajno pojačali svoje ambicije za obnovljivu energiju kao odgovor na ono što je očigledno još jedna kriza koja je blisko povezana sa upotrebom fosilnih goriva.

Međutim, da bismo zaista obnovili energetske sigurnost, smanjili račune i ostali u granicama od +1,5 stepeni Celzijusa dogovorenih Pariškim klimatskim sporazumom iz 2015. godine, moramo ići mnogo brže i mnogo dalje, postepeno ukidanje fosilnog gasa i uglja da bismo u potpunosti postigli Evropu koja je bazirana na obnovljivim izvorima energije do 2035.

Prvi izveštaj Beyond Fossil Fuels, „**Sloboda od fosilnih goriva**“ (2023), pokazuje šta evropske zemlje treba da urade da bi krenule na pravi put, naime: uklanjanje 1/3 uglja i gasa koji se koriste za toplotnu i električnu energiju iz evropske potražnje za energijom u narednih nekoliko godina kroz kombinaciju mera koje pokrivaju veliki obim obnovljivih izvora energije u energetskom sektoru, efikasnost u industriji gradnje zgrada i pametnu potrošnju.

Mapa puta za revoluciju obnovljivih izvora energije

Smanjenje potražnje za fosilnim gasom i ugljem za najmanje 1/3 do 2025. je i ostvarivo i neophodno za rešavanje računa, energetske bezbednosti i klimatskih promena. Ukupno devet mera koje će, ako budu sprovedene u narednih nekoliko godina, ukloniti 44% uglja (75 Mt 2021.) i 35% potražnje za fosilnim gasom (199 milijardi kubnih metara u 2021.) u evropskim sektorima električne energije i grejanja.

Evropska industrija solarne energije, vetra i toplotnih pumpi identifikovala je da bi značajna

Smanjenje gasa i uglja za trećinu moguće je do 2025. godine, a sticanje nezavisnosti od oba može se desiti do 2035. Godine

količina novih kapaciteta mogla biti raspoređena širom kontinenta za četiri godine. Gore navedene mere za energetske sektor su samo umereno povećanje trenutnih prognoza industrije.

Uzimajući u obzir da je ovo ekvivalentno uglju i gasu koje je Evropa uvozila iz Rusije pre rata protiv Ukrajine, smanjujući ovaj nivo fosilnih goriva masovnom ekspanzijom solarne energije i vetra, toplotnih pumpi, merama efikasnosti u industriji, renoviranjem zgrada i pametan izbor u pogledu potrošnje energije nije samo pobeda za račune domaćinstava i klimatske promene, već je i ogroman korak ka energetske bezbednosti i miru.

Zajedno sa ciljanim, privremenim merama za smanjenje potražnje za električnom i toplotnom energijom i balansiranje snabdevanja za upravljanje naredne dve zime, ove mere će smanjiti potražnju za gasom u Evropi na nivo koji negira potrebu za većom infrastrukturom za uvoz gasa kao što su gasovodi i LNG terminali i okončaće sve uvoze ruskog uglja i gasa zauvek.

Obavljanje teškog dizanja

Ohrabrujuća vest je da bi samo ubrzanje primene solarnih, vetro i toplotnih pumpi zamenilo veliki udeo evropskog predratnog uvoza fosilnog gasa i uglja iz Rusije, izbegavajući skupi „brzo za gas“ na globalnom nivou i zaključavajući veću energiju cene za ranjivije slojeve društva i neodrživiju infrastrukturu fosilnih goriva u Evropi i inostranstvu.

Kao što je ilustrovano u izveštaju „Sloboda od fosilnih goriva“ (2023), evropske zemlje i preduzeća bi trebalo da dodaju 481 gigavat (GV) solarne energije, 102 GV novih kapaciteta vetra i skoro 29 miliona toplotnih pumpi od 2022. do kraja 2025. Kao dnevni proseki, ovo znači solarizaciju 20.000 domova i 30 parkinga, izgradnju sedam solarnih farmi i 14 vetroturbina, i instaliranje 19.500 toplotnih pumpi širom kontinenta. Izgradnja 14 turbina na vetar dnevno je nikakva stvar kada se u Evropi svakog dana proizvede 45.000 novih automobila i više od 12.000 gasnih kotlova instalirano u domovima.

Vrhunski rast rasta sektora solarnih i toplotnih pumpi u 2022. godini govori o ostvarivosti ovog ambicioznog plana. Iako se povratak uglja očekivao tokom zime 2022. godine, obnovljivi izvori energije su porasli da bi zadovoljili potražnju. Tamo gde su drugi izvori energije otkazali, kao što su nuklearna i hidroenergija, solarna energija i vetar su pokupili komadiće. U 2022. godini prodaja toplotnih pumpi zabeležila je rekordan rast od skoro 40% u Evropi, dok je solarna kompanija proslavila najbolju godinu do sada, sa rastom od 47%. To ne znači da nema mnogo posla. Iako je u početku vetar brzo rastao, nacionalne politike start-stop ugušile su njegov potencijal. Evropske vlade, opštine, finansijske institucije, komunalna preduzeća i preduzeća moraju da rade zajedno na otklanjanju postojećih barijera i obezbeđivanju finansijske pomoći potrebnu za podršku brzini i veličini tranzicije. Ovo

zahteva prošireni industrijski plan koji se bavi lancima snabdevanja, radnom snagom i obuhvata društvene, ekološke i standarde učešća javnosti.

Videli smo impresivan razvoj obnovljivih izvora energije u Grčkoj, Poljskoj i mnogim zemljama širom Evrope, ali postizanje napretka koji nam je sada potreban zavisi od toga da se donosioci odluka pojačaju i ulože u pravednu i pravednu tranziciju za sve.

Donošenje pametnih odluka

Ubrzanje postepenog ukidanja fosilnih goriva u Evropi će dostići nivo koji je neophodan za rešavanje budućih izazova ako vlade, finansijske institucije, komunalna preduzeća i poslovni lideri, kao i lokalne samouprave, priznaju da nema bezbednosti, nema prosperiteta i nema pravog predaha od krize prebacivanjem uvoza fosilnih goriva iz jedne zemlje u drugu. Samo brzo smanjenje potražnje za ugljem i gasom će dovesti do toga.

Nekoliko država članica EU se i dalje drži nepotrebnih planova za gasnu infrastrukturu, koji će neizbežno zastareti u narednim godinama kako se kontinent nastavlja dekarbonizovati. Ovo će kompanije koštati milijarde u nasleđenoj imovini, pri čemu će veliki deo troškovnog tereta završiti na poreskim obveznicima i potrošačima. Kao što će se zatvaranje svih postojećih elektrana i rudnika desiti pre 2030. godine, moramo zapečatiti istu sudbinu za sve gasne fabrike pre 2035. godine.

Investicije u solarne, vetro i toplotne pumpe već bi nam odvele dug put da prekinemo našu zavisnost od fosilnih goriva, ali će biti potrebno više u svim sektorima kako bi se smanjila upotreba energije i fosilnih goriva i pomogla ugroženim domaćinstvima, zajednicama i lokalnim preduzećima sa tranzicijom. Iako se čini da je investicija velika, ona bi kupila kraj destruktivnog, eksploatorskog statusa kvo, stabilne, pristupačne račune za struju, daleko sigurnije snabdevanje energijom i stvarnu akciju protiv klimatskih promena sve odjednom.

Kao što je istraživački centar Ember objavio u aprilu 2023, „kraj fosilnog doba je počeo“. To je postalo očigledno kada energetska kriza nije ni pokušala da vrati ugalj.

Umesto toga, kriza je oduvala vetar u jedra energetske tranzicije i pokazala koliko je neophodna i na kraju neizbežna Evropa bez fosila i obnovljivih izvora energije.

Među Evropljanima takođe postoji snažan konsenzus o potrebi za obnovljivom energijom, sa 87% ispitanika koji se slažu da „EU treba masovno da ulaže u obnovljive izvore energije“.

Mnogi su uzeli stvari u svoje ruke tokom energetske krize, trčeći da instaliraju solarne panele i efikasnije toplotne pumpe kako bi smanjili svoje račune za energiju. Ovo je imalo talasan efekat na vlade i preduzeća koja su bila svedoci neviđenog entuzijazma za čista, obnovljiva rešenja.

Eksponencijalni trendovi rasta u primeni solarnih i toplotnih pumpi, brzo donošenje odluka od strane vlada i potencijal za uštedu energije koji je pokazala industrija pokazali su za šta

Smanjenje gasa i uglja za trećinu moguće je do 2025. godine, a sticanje nezavisnosti od oba može se desiti do 2035. Godine

je Evropa sposobna i postavili temelje potrebnog povećanja. **Za samo nekoliko godina, Evropa može da zameni svaki džul ruskog fosilnog gasa i uglja na koje se oslanjala tako što će se obavezati na ubrzano korišćenje solarne energije i vetra**, odlučno tražeći stvarnu uštedu energije u industriji i modernizaciju zgrada, i podsticanjem pametnije upotrebe energije širom sveta.

Sada je vreme da pogledamo dalje od kratkoročnih popravki i primenimo robusne, trajne planove tranzicije širom Evrope kako bismo izolovali, elektrificirali i osnažili naša društva istinski čistim i **obnovljivim rešenjima**. Svaki političar, poslovna, finansijska institucija i energetska kompanija imaju odgovornost da uspostave pametne i popularne planove za brzo okončanje upotrebe fosilnih goriva i izgradnju pravedne, elektrificiranije, energetske efikasne, kružne, održive evropske ekonomije zasnovane na obnovljivim izvorima energije. Evropljani u velikoj meri žele ovu obnovljivu tranziciju, a s obzirom da se bavi našim kritičnim izazovima troškova života, mira, energetske bezbednosti i neophodnih klimatskih akcija, imamo sve razloge da energično nastavimo da težimo tome.